NOA norsk som andrespråk · Årgang 29 · 2/2013 37–71

Språklig registerdanning og verditilskriving: Betegnelser på nye måter å snakke norsk på i Oslo

Av Ingunn Indrebø Ims
Universitetet i Oslo

Sammendrag

I artikkelen undersøker jeg hvilke betegnelser som brukes om nye måter å snakke norsk på i flerspråklige områder i Oslo, og hvordan slike talestiler gjenkjennes, betegnes og knyttes til bestemte personer av gitte grupper. Det empiriske utgangspunktet er 100 002 besvarelser fra den såkalte *Oslo-testen*, en storskala nettbasert spørreundersøkelse om språk i Oslo som blei publisert på Aftenpostens nettsider våren 2010. Analysene viser at respondentene gjenkjenner enkelte språkstrukturelle og leksikalske trekk som en særegen måte å snakke norsk på. Dette er trekk som gjennom tidligere forskning er knytta til flerspråklige ungdomsmiljø i Oslos østlige bydeler. Analysene bekrefter at det på folkemunne er etablert flere betegnelser knytta til slike talestiler, og at slike betegnelser ofte representerer stereotype kategoriseringer og forestillinger om språkbruk og språkbrukere. Den mest frekvente betegnelsen på slik språkbruk er ”kebabnorsk”, men også ei rekke andre betegnelser er i bruk, som for eksempel ”innvandrernorsk” og ”pakkisnorsk” eller svært nedsettende karakteristikker som ”apespråk” eller ”retarded”. Analysene viser dessuten at respondentenes bosted og kjønn har betydning for hvilke betegnelser de tar i bruk. Menn tar i langt større grad enn kvinner i bruk negative betegnelser for å karakterisere slike talestiler. Betegnelsen ”kebabnorsk” blir i større grad brukt av respondenter bosatt i Oslo øst enn i Oslo vest, og sammenligna med betegnelser av entydig negativ karakter, kan dette tyde på at termen ”kebabnorsk” har gjennomgått ei diskursiv nøytralisering.

Nøkkelord**:** *språklig registerdanning, folkelingvistikk, flerspråklighet, ungdomsspråk, språkideologi*

I denne artikkelen presenterer jeg en analyse av de merkelappene som det vi kan kalle ”vanlige folk” bruker for å betegne nye måter å snakke norsk på i flerspråklige miljøer i Oslo, og hvordan denne måten å snakke på gjenkjennes, betegnes og knyttes til bestemte personer av gitte grupper. Det er gjerne slik at dersom det er ei utbredt oppfatning at personer i ei befolkningsgruppe har en særegen måte å snakke på, vil det sannsynligvis også finnes et spesielt navn på denne språkbruken (Kulbrandstad 2004:118). Den mest kjente termen på slike måter å snakke norsk på i flerspråklige miljø i Oslo, er ”kebabnorsk” (Kulbrandstad 2004, 2007 og 2009, Aarsæther 2010, Mæhlum og Røyneland 2011, Svendsen 2014). Termen ”kebabnorsk” blei importert til Norge på midten av 1990-tallet og er skapt som en ekvivalent til den svenske termen ”kebabsvenska” (Svendsen 2014). Flere har konkludert med at ”kebabnorsk” er sterkt stigmatiserende og at den blir assosiert med ”dårlig”, ”fordervet” og ”mindreverdig” språkbruk (Mæhlum 2011:11, se også Kulbrandstad 2004, Aarsæther 2010, Mæhlum & Røyneland 2011). ”Kebabnorsk” er dessuten etablert i ulike mediediskurser med referanse til en spesiell måte å snakke norsk på, og flere har argumentert for at det i media er en forbindelse mellom ”kebabnorsk” og karakteristikken ”dårlig norsk” (Aarsæther 2010:122, Hårstad & Opsahl 2013:144, Svendsen 2014). Det er imidlertid ikke gitt at alle som snakker om ”kebabnorsk” tenker på det samme eller knytter de samme assosiasjonene til termen. Der noen knytter termen til måter innvandrere snakker norsk på, hevder andre at dette er en egen dialekt eller en ny språklig praksis som har utvikla seg i flerkulturelle og flerspråklige miljøer, hovedsakelig blant ungdommer både med og uten innvandrerbakgrunn, bosatt på østkanten i Oslo (Kulbrandstad 2004, Aarsæther 2010). Det finnes imidlertid relativt få studier (men se Kulbrandstad 2004), og ingen storskalastudier, som undersøker de betegnelsene ”vanlige folk” gir slike nye talestiler i flerspråklige rom i Oslo.

I denne artikkelen undersøker jeg gjennom en internettbasert storskalastudie hvorvidt 1) respondentene i Oslo gjenkjenner enkelte språkstrukturelle og leksikalske trekk som en spesiell eller særegen måte å snakke på, 2) hvilke betegnelser som i så fall brukes om en slik måte å snakke norsk på, 3) hvordan enkelte av disse betegnelsene kan sies å reflektere ulike

verditilskrivninger og 4) hvordan vurderingene korrelerer med ulike bakgrunnsvariabler som kjønn og bosted. Disse forskningsspørsmåla diskuterer jeg i lys av teorier om språklig registerdanning (Agha 2004, 2005 og 2007) og sosialpsykologiske teorier om stereotypisering og kategorisering (Hogg & Vaughan 2011). Språklig registerdanning, stereotypisering og kategorisering dreier seg om normdanningsprosesser der språkbruk og talestiler gis symbolsk mening og knyttes til bestemte forestillinger som opprettholdes over tid i et samfunn. Slike prosesser dreier seg imidlertid om mer enn å gjenkjenne og navngi språk, språkbrukere og språkbruk; de består også av ideologiske komponenter som er mer eller mindre eksplisitt uttrykt (jf. Woolard 1994, Irvine & Gal 2000, Agha 2007). Språklige stereotypier og kategorier er ikke statiske, men opprettholdes eller endres gjennom reproduksjon og reforhandling. I slike prosesser har det også avgjørende betydning hvem som har definisjonsmakt (Bourdieu 1991). Det er altså snakk om maktrelasjoner der flere grupper eller aktører har innflytelse i en stadig pågående prosess, en prosess som Bourdieu (1991:239) omtaler som "the symbolic struggle for the production of common sense". I denne artikkelen er fokuset på språklige registerdanningsprosesser, der enkelte språklige trekk gjenkjennes og får verdier og bruksnormer knytta til seg gjennom navngiving og karakteristikker.

Det empiriske utgangspunktet i artikkelen er materiale fra *Oslo-testen*, en nettbasert språkundersøkelse om Oslo-språk som blei publisert på Aftenpostens nettsider våren 2010.[1] Sjøl om undersøkelsen først og fremst henvendte seg til Oslos befolkning, blei testen gjennomført av folk fra hele landet.[2] I løpet av få uker blei Oslo-testen overraskende nok besvart i overkant av 115 000 ganger. Etter oppgradering og rydding i materialet består det endelige datasettet på 100 002 besvarelser.[3] I metodedelen presenterer jeg analyser av hvilke aldersgrupper som har besvart Oslo-testen, og jeg sammenligner sammensetninga av respondenter fra undersøkelsen med befolkningsstatistikk fra Oslo i samme periode for å kunne si noe om undersøkelsens representativitet. Hovedfokuset for analysene videre i artikkelen er på hvordan enkelte av betegnelsene, og særlig de negative merkelappene på slike måter å snakke norsk på, fordeler seg etter kjønn og bosted i dag, hovedsakelig blant respondenter bosatt i Oslo øst og vest. Ved å koble ulike betegnelser til variabler som kjønn og bosted i dag, er det mulig å si noe om ulik distribusjon for enkelte av betegnelsene. Ulik samvariasjon mellom enkelte betegnelser og variabler kan reflektere at ulike grupper i samfunnet knytter ulike verdier og normer til nye måter å snakke norsk på i Oslo i dag.

Jeg har lagt en konstruktivistisk forståelse av Oslo-språket til grunn, som det språket som til en hver tid snakkes i Oslo, uavhengig av hvor den enkelte Oslo-borger er født og oppvokst og hvilket språklig repertoar han eller hun tar i bruk i det daglige. Et slikt utvalgskriterium skiller seg dermed fundamentalt fra det som har vært vanlig innafor ei variasjonistisk tilnærming til språklig variasjon, der oppvekststed og familiens språklige bakgrunn har vært regna som essensielt for språk- og dialekttilknytning (Nilsson 2009, Stjernholm 2013). Dette har igjen har vært avgjørende for om man i det hele tatt kan bli vurdert som informant i en språkundersøkelse. Oslo-utvalget dreier seg om 51 303 besvarelser[4] og utgjør 51 % av hele Oslo-testens datamateriale. Av respondenter som oppgir Oslo som bosted i dag, oppgir 60 % at de også er vokst opp i Oslo. Med sine 100 002 besvarelser fra respondenter over hele landet, gir dette datamaterialet et enestående innblikk i hvilke oppfatninger "folk flest" har til språk, språkbruk og språkbrukere generelt og i flerspråklige bymiljø spesielt. Slike "folk-flest-oppfatninger" er tradisjonelt studert innafor den såkalte *folkelingvistikken* der man insisterer på å ta vanlige folks oppfatninger om språk, språkbruk og språkbrukere på alvor (f. eks. Preston 1998, 2002).

Folkelingvistikk og et *emisk* perspektiv

Ifølge Kulbrandstad (2004:133) er det slik at språkvitenskapen prøver å beskrive og kanskje også forklare endringene i det språklige landskapet: "Men folk som lever i språkvirkeligheten, har ikke tid til å vente på vitenskapen. De må forholde seg til den, snakke om den og danne seg forestillinger om den med det samme." Det er med andre ord ofte en stor forskjell på faglingvisters og "vanlige folks" tilnærminger til språklige endringsprosesser. Når man skal studere sosiosemantiske eller sosiopragmatiske sider ved språk og språkbruk, er det høyst relevant å ta utgangspunkt i kulturell virkelighet slik den erfares og beskrives av medlemmer i et bestemt samfunn, altså et *emisk* perspektiv. Et slikt perspektiv tar sikte på å skille den studerte gruppas virkelighetsforståelse fra forskerens analytiske perspektiv (Pike 1954)[5], og er essensielt innafor folkelingvistikken (Preston 1998, 2002, Niedzielski & Preston 2000). Ved å ta utgangspunkt i hvordan vanlige folk gjenkjenner, betegner og tillegger språkbruk verdier, plasserer jeg meg altså innafor en folkelingvistisk forståelseshorisont. For å kunne si noe om hvordan meningsdannelse og meningssammenhenger blir til og

skapes i språk og kultur, er det nødvendig å finne fram til klassifikasjoner og kategorier folk sjøl bruker og kjenner seg igjen i. For å kunne si noe om slike meningssammenhenger må språkstrukturelle trekk ses i sammenheng med språklig praksis og ideologi (jf. Silverstein 1985). Når man som forsker legger et emisk kriterium til grunn, vil det likevel alltid være ei faglig vurdering som er utgangspunktet for valg av tilnærming og metode. Før jeg presenterer det øvrige teoretiske rammeverket, går jeg derfor veien om tidligere forskning og relevante diskusjoner som har betydning for begrepsbruk og faglig ståsted.

Språklige praksiser i flerspråklige byrom i Norge og Europa

Det er altså de *folkelingvistiske* forestillingene om en særegen måte å snakke på i flerkulturelle og flerspråklige bymiljø og hvordan denne måten å snakke på gjenkjennes, betegnes og knyttes til bestemte personer i ei befolkningsgruppe som er fokuset her. Dette er forestillinger som blant annet kan være påvirka av den seinere tids sosiolingvistiske forskning på språk og praksis i flerspråklige bymiljø (se f. eks. Svendsen 2014). Den svenske språkforskeren Ulla-Britt Kotsinas (1988) viste allerede på slutten av 1980-tallet at det fantes en multietnisk språklig praksis knytta til subkulturelle ungdomsmiljø i Rinkeby, en forstad til Stockholm, og skandinaviske forskere har seinere vært i front når det gjelder undersøkelser på dette feltet (Svendsen & Quist 2010). De siste tiåra, og særlig på 2000-tallet, har flere forskere i Europa dokumentert at det i byområder prega av en relativt høy andel innvandrerbefolkning og ei viss sosial klassestratifisering (Rampton 2011) har vokst fram nye måter å snakke majoritetsspråket på. Dette er prosesser som kan ses i sammenheng med andre utviklingstendenser som økt globalisering, migrasjon, flerkultur og språklig mangfold (se f. eks. Quist 2000, 2005, 2008 og 2010, Nortier 2001, Doran 2003, Jørgensen 2003, Kallmeyer & Keim 2003, Auer & Dirim 2003, Kulbrandstad 2004, 2007 og 2009, Appell & Schoonen 2005, Pharao & Hansen 2005, Wiese 2006, Ekberg 2007 og 2010, Maegaard 2007 og 2010, Cheshire et al. 2008, Cornips 2008, Ganuza 2008, Svendsen & Røyneland 2008, Møller 2009, Opsahl 2009, Bijvoet & Fraurud 2010, Boyd 2010, Hårstad 2010, Opsahl & Nistov 2010, Quist & Svendsen red. 2010, Svendsen 2010, Aarsæther 2010, Rampton 2011, Christensen 2012).

I Norge er det særlig i Oslo at språklige utviklingstendenser i flerspråklige miljø er dokumentert og beskrevet, blant annet gjennom prosjektet *Ut-*

viklingsprosesser i urbane språkmiljø (UPUS, se Svendsen 2010). I perioden 2006–2008 intervjua og samla UPUS-forskerne inn lyd- og videoopptak med 56 ungdommer fra Oslo med både minoritets- og majoritetsspråklig bakgrunn. Med utgangspunkt i dette prosjektet er det publisert flere studier som viser at enkelte språklige trekk ser ut til å være karakteristiske for en talestil som hovedsakelig knyttes til ungdommer i flerspråklige miljø i Oslos østlige bydeler (se f.eks. Svendsen & Røyneland 2008, Opsahl 2009, Aarsæther 2010, eller se Svendsen 2010 for en oversikt over forskningsfeltet i norsk sammenheng). Disse studiene viser at språkbruken i disse miljøa er prega av stor inter- og intra-individuell variasjon og heterogenitet, og at ungdommene behersker et vidt språklig repertoar der man alternerer mellom eller kombinerer tradisjonelle østkanttrekk, vestkanttrekk og såkalte multietnolektiske trekk (jf. Opsahl & Røynland 2009:96) De språkstrukturelle trekka som er dokumentert og beskrevet, er disse (jf. Mæhlum og Røyneland 2011:80):

- frekvent bruk av innlånte leksikalske enheter fra sentrale innvandrerspråk, som for eksempel arabisk, berbisk, kurdisk og urdu (Opsahl, Røyneland & Svendsen 2008)
- frekvent bruk av bestemte diskursmarkører, framfor alt ”wolla” (opprinnelig arabisk ’jeg sverger ved Allah’) (Opsahl 2009)
- genusforenkling (Opsahl 2009)
- brudd med V2-regelen (dvs. ikke-inversjon) (for eks. ”egentlig alle kan bidra” vs. ”egentlig kan alle bidra”) (Opsahl 2009, Opsahl & Nistov 2010)
- avvikende intonasjon og trykkfordeling (Svendsen & Røyneland 2008)

Det er ikke språkstrukturelle trekk som er hovedfokus i denne framstillinga, men disse undersøkelsene er relevante fordi de danner det empiriske utgangspunktet for hvordan deler av Oslo-testen blei utforma. Hvilke implikasjoner disse undersøkelsene har hatt på sjølve utforminga og dermed også på datamaterialet, kommer jeg tilbake til i avsnittet om data, metode og respondenter. Tilnærminga til språklige praksiser i flerspråklige byrom i Norge og Europa har også dreid seg om hvordan nye måter å snakke majoritetsspråket på oppfattes og betegnes av medlemmer i et språksamfunn (f. eks. Møller 2009, Bijvoet & Fraurud 2010). I norsk sammenheng er det ikke mange som har gjort navn eller betegnelser på språkbruk relevant for å si noe om oppfatninger og ideologi knytta til språklige praksiser på individ-

og samfunnsnivå, men de som eksisterer er spesielt relevante for den foreliggende studien (særlig Kulbrandstad 2004, 2007 og 2009, Mæhlum 2011, Mæhlum & Røyneland 2011, Aarsæther 2010, Svendsen 2014).

Faglingvistiske betegnelser

Det er ingen konsensus om hva man fra et lingvistisk ståsted skal kalle slike nye måter å snakke majoritetsspråket på. Mange ulike termer er og har vært i bruk, som *multietnolekt* (Quist 2000, Clyne 2000), *multietnolektisk stil* (Svendsen & Røyneland 2008, Opsahl 2009), *multiethnic youth language* (Bijvoet & Fraurud 2010, Aarsæther 2010), *contemporary urban vernaculars* (Rampton 2011) og *late modern urban speech styles* (Madsen 2008). Flere har funnet stil-begrepet hensiktsmessig for å understreke det dynamiske ved slike måter å snakke majoritetsspråket på. Begrepet *stil* forstås i denne sammenhengen som et sett med språklige ressurser som ikke avgrenses til språklig struktur, men som også ilegges sosial betydning (jf. Eckert 2001, Quist 2005). Det å veksle mellom ulike talestiler i ulike kontekster er nettopp ett av flere kjennetegn ved språklig praksis blant ungdommer i flerspråklige bymiljø i dag. Det faktum at også *majoritets*språklige ungdommer i Oslo tar i bruk slike talestiler avhengig av rolle og situasjon ved *siden av* andre østnorske varieteter, har i forskninga vært løfta fram som ett av hovedargumentene for at en slik språklig praksis utgjør en talestil, og at den derfor ikke er et uttrykk for manglende norskkompetanse hos ungdommer med innvandra foreldre (f. eks. Svendsen & Røyneland 2008, Opsahl 2009). Forskere har hatt ulik teoretisk og metodisk tilnærming til språk og praksis i flerspråklige byrom og de valgte faglige termene kan ses på som et uttrykk for dette. De som har anlagt ei mer strukturell tilnærming har ofte favorisert termer som *etnolekt* (f. eks. Cornips 2002) og *multietnolekt* (f. eks. Quist 2000 og Bodén 2010), mens de som har vært mer opptatt av å studere språklig praksis, har i større grad anvendt stil-begrepet (f. eks. Quist 2005, Maegaard 2010). De som har anvendt stil-begrepet er også de forskerne som ofte argumenterer for at man ikke kan trekke klare grenser mellom språk, en såkalt konstruktivistisk tilnærming til språk (jf. f. eks. Heller 2007). Det å bruke språk innebærer innafor et sosialkonstruktivistisk paradigme å dra veksler på det språklige repertoaret man som menneske til enhver tid har til rådighet (Jørgensen 2005, Møller & Jørgensen 2008, se også Svendsen 2004:46 om *språking* i forbindelse med norske data). Et slikt

syn er også utgangspunkt for begreper som *metrolingualism* (Otsuij & Pennycook 2010) og *polysprogning* (engelsk *poly languaging*) (Møller & Jørgensen 2008). Hensikten i denne artikkelen er ikke å argumentere for den ene eller andre termen, men å peke på at det eksisterer ulike faglingvistiske termer avhengig av teoretisk og metodologisk ståsted (se Quist 2008 og Svendsen & Quist 2010 for en ytterligere diskusjon).

Kategorisering, stereotypifisering og registerdanningsprosesser

Det å gjenkjenne og sette navn og merkelapper på språkbruk er ifølge Agha (2007:145) en av de mest åpenbare måtene registerdanningsprosesser kommer til uttrykk på:

> Language users often employ labels like 'polite language,' 'informal speech,' 'upper-class speech,' 'womens' speech,' 'literary usage,' 'scientific term,' 'religious language,' 'slang,' and others, to describe differences among speech forms. Metalinguistic labels of this kind link speech repertoires to enactable pragmatic effects, including images of the person speaking (woman, upper-class person), the relationship of speaker to interlocutor (formality, politeness), the conduct of social practices (religious, literary or scientific activity). They hint at the existence of cultural models of speech – a metapragmatic classification of discourse types – linking speech repertoires to typifications of actor, relationship and conduct. This is the space of register variation conceived in intuitive terms.

Registerdanning er ifølge Agha (2007:81) prosesser der ulike semiotiske tegn blir gjenkjent og samtidig knytta til ulike semiotiske register av en gitt populasjon. Slike semiotiske tegn og register ilegges ulike verdier, og restruktureres og/eller sementeres over tid. Basert på Aghas definisjon av register og registerdanning kan vi si at de nye måtene å snakke majoritetsspråket på som er dokumentert og beskrevet i flere større byer, består av en mengde lingvistiske former og praksiser som har vokst fram, og som er opprettholdt over ei viss tid, og som oppleves og gjenkjennes som distinkte måter å snakke på og som knyttes til flerkulturelle og flerspråklige byområder (jf. Rampton 2011). Språklige etiketter som "kebabnorsk" og "innvandrernorsk", innebærer likevel langt mer enn å gjenkjenne språkstrukturelle

trekk som en særegen måte å snakke på. Slike språklige etiketter er stereotype karakteristikker som inngår i sosiale prosesser der ulike talestiler ikke bare gjenkjennes, men også får verdier, bruksnormer og merkelapper knytta til seg. Hvilke verdier og normer ulike register tillegges av medlemmene i et språksamfunn, er avgjørende for hvilken status diss registra har i et samfunn. Registerdanningsprosesser er kontinuerlige dynamiske prosesesser med flere aktører og ofte også motstridende interesser og oppfatninger. Et register er ikke fastsatt en gang for alle, og de stereotypiene og verdiene som knyttes til ulike register, er avhengige av flere forhold. Ulike aktører kan stå mot hverandre i slike prosesser, eller de kan bygge oppunder den samme tendensen, og dermed forsterke hverandre. En talestil som er lite verdsatt av sentrale aktører og institusjoner i storsamfunnet, kan likevel bre om seg fordi språkbrukerne sjøl knytter helt andre verdier til egen språkbruk og har en annen påvirkningskraft på enkelte grupper i samfunnet enn andre aktører i storsamfunnet har. Dette viser at registerdanningsprosesser er komplekse sosialiseringsprosesser, der kunnskap, holdninger og verdier knytta til ulike registre, har betydning for hva som oppfattes som korrekt og akseptabelt i ulike situasjoner. Det at alle medlemmene i et språksamfunn nødvendigvis ikke knytter de samme verdiene og normene til de samme registra, i den forstand at de er ”uniformally shared” (sst.:154), gjør at registerdanningsprosessene også kjennetegnes ved *konkurrerende verditilskriving* (engelsk: *competing valorization*) (sst. 157–58).

Det å ha et navn eller en betegnelse på noe, fordrer samtidig forestillinger eller ideer om det som betegnes. Innafor sosialpsykologien defineres stereotypier som ”widely shared generalizations about members of a social group” (Hogg & Vaughan 2011:54–55), og en slik definisjon er delvis overlappende med Aghas definisjon av register og registerdanningsprosesser. Stereotypier og stereotypisering er også sentrale aspekter ved fordommer og diskriminering, og ei rekke undersøkelser på feltet har vist at folk har lett for å karakterisere større grupper på grunnlag av noen ganske få felles kjennetegn (sst.). Som mental størrelse er stereotypier nært beslekta med kategoriseringer, og forholdet mellom disse uttrykkes gjennom det såkalte *aksentueringsprinsippet*, som går ut på at likheter innafor og forskjeller mellom grupper forsterkes ved at folk tror disse har sammenheng med kategoriseringa (Tajfel 1959). Effekten forsterkes der kategoriseringa og kjennetegna kategoriseringa bygger på, får subjektiv betydning i form av relevans og verdier. Stereotype forestillinger og kategorier er ikke statiske, men dannes, opprettholdes og omdannes i en pågående prosess gjennom

reproduksjon og forhandling. Det dynamiske og prosessuelle er også sentrale aspekt ved register og registerdanningsprosesser (Agha 2005:38): ”[…] registers are not static facts about a language, but reflexive models of language use that are disseminated along identifiable trajectories in social space through communicative processes.” Kunnskap om slike refleksive modeller er viktig og et felles anliggende for alle språkbrukere, nettopp fordi kompetanse i slike modeller er en uunnværlig ressurs i det sosiale samspillet vi alle er en del av (Agha 2007:145). Samtidig har slike modeller også en ideologisk karakter, og hva en gitt populasjon gjenkjenner ulike talestiler som, og hvilke betegnelser som brukes, forteller noe om folks oppfatninger og holdninger til den eller de talestilene de gjenkjenner og betegner. I tråd med Agha (sst.) reflekterer karakteristikkene og betegnelsene som kommer til uttrykk i Oslo-testen, som for eksempel ”godt” eller ”dårlig” språk, ”pakkisnorsk”, ”innvandrernorsk”, ”kebabnorsk”, ”retarded”, eller ”apespråk” forestillinger om hvordan brukeren av en gitt talestil er, om hvilke sosiale situasjoner ulike talestiler kan inngå i, og hvilket forhold samtalepartnerene har til hverandre der en gitt talestil er i bruk.

Data, metode og respondenter[6]

Som nevnt innledningsvis er Oslo-testen en elektronisk spørreundersøkelse om Oslo-språk som blei utarbeida og publisert i samarbeid med Aftenpostens nettredaksjon. Formålet med undersøkelsen var å kartlegge hovedstrømninger knytta til språklig variasjon i en gitt populasjon ved å be om respondentenes egenrapportering og vurdering av ulike språklige trekk. Respondentene blei bedt om å rapportere egen språkbruk med utgangspunkt i forhåndsgitte alternativ og samtidig vurdere de samme alternativene på en femtrinns skala, der *sært* og *greit* representerer ytterpunktene (jf. eksempel i Figur 1 på neste side).

Oslo-testen er todelt; de første elleve spørsmåla tar for seg ord og uttrykk som hovedsakelig har vært knytta til den tradisjonelle øst-/vest-dikotomien i Oslo-målet (se Stjernholm 2013 for presentasjon og anvendelse av denne delen av materialet), og de neste elleve spørsmåla tar for seg ord og uttrykksmåter som gjennom tidligere forskning er knytta til ungdomsspråk, hovedsakelig i flerspråklige og flerkulturelle miljø i Oslo.[7] Eksempelsetningen som er vist i Figur 1 er henta fra undersøkelsens siste del. Alle eksempelsetningene fra denne delen av Oslo-testen er henta fra UPUS-prosjektets

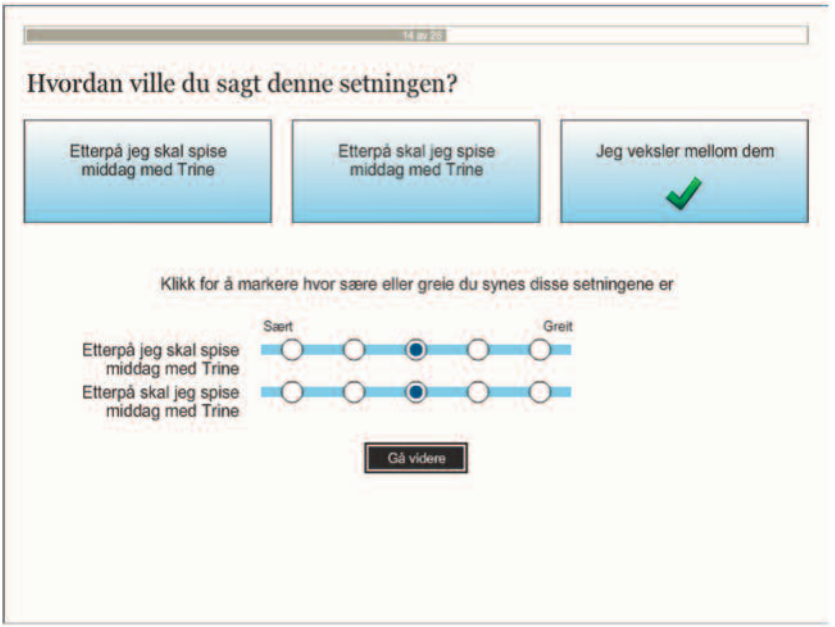

Figur 1: Side 14 i Oslo-testen. Eksempel med og uten inversjon.

datamaterial, det vil si at de er reelle eksempler på språkbruk benytta av en eller flere informanter. Flere av eksemplene er også brukt i undersøkelser som har beskrevet hva en multietnisk språkstil i Oslo kjennetegnes ved (se f. eks. Opsahl 2009). Tabell 1 neste side viser en oversikt over de språklige trekka som er presentert i denne delen av undersøkelsen.

I tillegg til egenrapportering av språkbruk og vurdering av ord og uttrykk svarte respondentene på fire åpne spørsmål. Respondentene blei bedt om a) å betegne en form for norsk som inneholder ord fra andre språk enn norsk, b) å plassere denne språkstilen geografisk i Oslo-området, c) å si noe om hvem de mener snakker på denne måten, og d) å oppgi i hvilke sammenhenger de mener folk snakker på denne måten. Ingen av disse fire spørsmåla hadde forhåndsgitte svaralternativ, respondenten måtte sjøl formulere svaret. Hvilke implikasjoner åpne svaralternativ har hatt for bearbeiding og videre anvendelse av datamaterialet, kommer jeg tilbake til nedenfor. Avslutningsvis oppgav respondentene informasjon om alder, kjønn, utdannelse, oppvekstfylke og bosted (postnummer) i dag, i tillegg til

Tabell 1: Oversikt over setningsalternativer fra side 12–22 i Oslo-testen

Setning	Svaralternativ	Kategori
Egentlig alle kan bidra		
Egentlig kan alle bidra	Alternativ 1 / Alternativ 2 / Veksler	Manglende inversjon
Nå må de betale for seg		
Nå de må betale for seg	Alternativ 1 / Alternativ 2 / Veksler	Manglende inversjon
Etterpå jeg skal spise …		
Etterpå skal jeg spise …	Alternativ 1 / Alternativ 2 / Veksler	Manglende inversjon
WOLLA, jeg sverger	Ja / Nei / Vet ikke	Leksikalske / diskursive trekk
*Vi CHILLER'N …	Ja / Nei / Vet ikke	Leksikalske / diskursive trekk
Det er så SCHPA med ferie	Ja / Nei / Vet ikke	Leksikalske / diskursive trekk
*Jeg fikk helt LÆTTIS …	Ja / Nei / Vet ikke	Leksikalske / diskursive trekk
*Vi LOKER rundt …	Ja / Nei / Vet ikke	Leksikalske / diskursive trekk
*Den filmen er bare så FET	Ja / Nei / Vet ikke	Leksikalske / diskursive trekk
Er det DIN hus?	Ja / Nei / Vet ikke	Genusforenkling
DEN språket er lett å lære	Ja / Nei / Vet ikke	Genusforenkling

* Dette dreier seg om språklige trekk som ikke kun knyttes til flerspråklige miljø i Oslo øst.

at de svarte på om de bruker andre språk enn norsk i det daglige, og i så fall hvilke(t) språk det da dreier seg om.

Analyser på bakgrunn av rapportert språkbruk og vurdering av ulike svaralternativ blir ikke gjort i denne artikkelen (men se Ims u. a.). De språklige trekka respondentene blir eksponert for i denne delen av undersøkelsen, er likevel relevante fordi det er disse eksempelsetningene respondentene har tatt stilling til før de besvarer de fire spørsmålene knytta til nye måter å snakke norsk på. Diskusjonen og analysene i denne artikkelen er hovedsakelig gjort på bakgrunn av hva respondentene svarer når de blir bedt om å betegne en form norsk som er knytta til flerspråklige miljø i Oslo.

Representativitet, reliabilitet og validitet

Metodologiske implikasjoner knytta til Oslo-testens utforming og deler av datamaterialet er diskutert i en egen artikkel (se Stjernholm og Ims 2013), og som det blir understreka der, er mengden svar sentralt med hensyn til materialets reliabilitet og validitet (sst.:168). Mengden svar gjør det mulig å kartlegge språkideologiske hovedstrømninger i en gitt populasjon, og tendenser som ville vært marginale i mindre datasett, trer her tydeligere

fram. Slike tendenser kan bidra til å nyansere og videreutvikle funn fra tidligere studier, samtidig som de kan bidra til hypotesegenerering for seinere undersøkelser med andre og mer kvalitative tilnærminger. Den prosentvise fordelinga mellom kvinner og menn er overraskende nok lik i Oslo-utvalget av materialet, med 50 prosent kvinner og 50 prosent menn. Den samme fordelinga gjelder for hele materialet, og like overraskende er det at også antallet kvinner og menn innafor de ulike alderskategoriene er likt fordelt. I Oslo-utvalget er dessuten øst og vest i byen representert med like mange respondenter, og kjønnsfordelinga er lik også her. Når det gjelder hvordan antall besvarelser fordeler seg på de ulike aldersgruppene, ser vi at 60 % av Oslo-utvalget befinner seg i aldersgruppa 20–39 år, og at antall svar minker med alder:

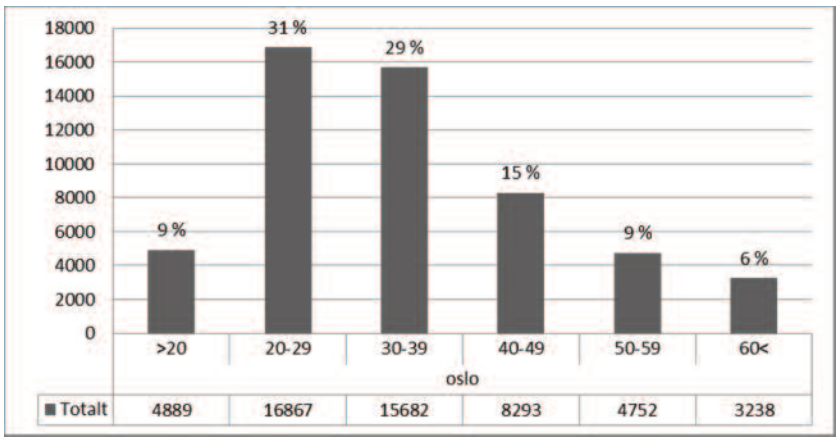

Figur 2: Respondenter per alderskategori. Bosted Oslo. N = 53 721 [8]

De fleste respondentene i materialet som oppgir Oslo som bosted, er altså mellom 20 og 39 år gamle. Dette stemmer overens med tall fra *Oslostatistikken* (2013)[9], som viser at aldersfordelinga i Oslo avviker betydelig fra landsgjennomsnittet: 37 % av Oslos befolkning tilhører aldersgruppa 20–39, noe som er 10 prosentpoeng høyere enn andelen for resten av landet. For aldersgruppa 6–19[10] år og personer over 80 år er andelen i Oslo derimot under landsgjennomsnittet (sst.). Kritikken som har blitt retta mot sjølrekrutterende nettbaserte språkundersøkelser, dreier seg blant annet om representativitet i materialet (se f. eks. Hårstad 2008, 2010). Ei sammenligning

av tall fra Oslo-testen med befolkningsstatistikk fra Oslo i samme periode, viser at i gjennomsnitt 12 prosent av Oslos befolkning mellom 13 og 59 år er representert i Oslo-test-materialet (Stjernholm & Ims 2013:169).[11] Per aldersgruppe er fordelinga på antallet besvarelser slik:

Tabell 2: Respondenter i Oslo etter alder i Oslo-testen

Alder	**Andel av Oslos befolkning representert i Oslo-testen**	**Fordeling i Oslo-testen (bosted Oslo)[12]**
>20	12,3 %	9 %
20-29	15,5 %	31 %
30-39	13,5 %	29 %
40-49	9,7 %	15 %
50-59	7,2 %	9 %
60<	3,2 %	6 %

Når det gjelder datamaterialets representativitet, er altså et bredt spekter av befolkninga representert med overraskende jevn fordeling når det gjelder kjønn, aldersgruppe og bosted i dag, noe som styrker undersøkelsens reliabilitet og validitet.

Utforming og testsituasjon

Enkelte problemstillinger knytta til testens utforming og testsituasjonen må belyses, spesielt med tanke på undersøkelsens siste del og de fire spørsmåla med åpne svaralternativ. Undersøkelsen ber om egenrapportering og vurdering av talespråk, men presenteres utelukkende skriftlig. Det har imidlertid vist seg å være oppsiktsvekkende stort samsvar mellom rapportert språkbruk og reelle talemålsdata, i alle fall for noen av variablene i Oslo-testens første del (se Stjernholm & Ims 2013 for en grundigere gjennomgang). Å se skriftlige eksempler med manglende inversjon (”etterpå jeg skal spise middag med moren min”) eller genusforenkling (”er det din hus?”) oppleves antakelig som mer markert, for ikke å si feil, enn det enkelte varianter i undersøkelsens første del gjør (f. eks. sjøl/sell eller døra/døren).[13] Her er det ikke lenger kun snakk om å transformere skriftlige former til talespråk, respondenten må også se gjennom fingrene med at eksempelsetningen ikke er gangbar skriftlig norsk. Dette kan naturligvis ha påvirka hvordan disse eksempla blei rapportert og vurdert. Sjøl om samsvar mellom egenrapportert språkbruk og reell tale ikke er et tema her, kan det tenkes at

det markerte ved enkelte av disse eksempla har påvirka hvordan noen respondenter svarte da de blei spurt om å betegne språkbruk i flerspråklige miljø i Oslo. Dette spørsmålet fulgte direkte etter egenrapportering og vurdering av språklig variasjon. Utfordringa ved skriftlig representasjon av tale kunne vært løst ved å legge inn lydfiler som supplement i testformatet, men da Oslo-testen blei utforma og publisert i 2010, vurderte vi det som sannsynlig at dette ville gjøre testen mer teknisk avansert og dermed mindre tilgjengelig. Et slikt valg var også avgjørende for at enkelte prosodiske og fonologiske trekk, som har blitt karakterisert som konstituerende for en multietnolektisk talestil, ikke kunne testes i dette formatet. Dette gjelder for eksempel avvikende intonasjon og trykkforenkling (Svendsen & Røyneland 2008). Utviklinga av nettbaserte musikk- og filmtjenester og nordmenns daglige og økte bruk av tjenester som dette, gjør at den tekniske utfordringa ved lydfiler antakelig er annerledes i dag enn for bare få år siden. Slike endringer i nettutviklinga er det viktig å ha present når man diskuterer fordeler og ulemper ved nettbaserte undersøkelser. Kritikk og problemstillinger som var aktuelle for få siden, mister relevans fordi tekniske løsninger og dermed også tilgjengelighet for allmennheten er i rask utvikling og endrer folks vaner.

For at undersøkelser som Oslo-testen skal skape interesse, er det avgjørende at den er kognitiv lønnsom for de som besvarer den (Hårstad 2008:132, Stjernholm og Ims 2013:170). Etter fullført besvarelse fikk respondentene i Oslo-testen umiddelbart ei tilbakemelding eller et testresultat ved å havne i en av fire svarkategorier på bakgrunn av egenrapportering og vurdering; *Oslo vest*, *Oslo øst*, *Urban Oslo* eller *Gatesmart*. Nettopp dette underholdningsaspektet ved undersøkelsen kan ha vært medvirkende til at undersøkelsen fikk så mange svar. En annen årsak er at den blei delt og kommentert på sosiale medier. Hårstad (2008, 2010) påpeker at det er problematisk å viske ut grensene mellom underholdning og forskning på denne måten. Testsituasjonen påvirkes av at respondenten kan sitte hjemme i sin egen stue og besvare undersøkelsen på egen PC, for deretter å dele og diskutere resultatet på sosiale medier. Forskeren har med andre ord ikke kontroll over testsituasjonen, men en undersøkelse som Oslo-testen, som består av 100 002 besvarelser, vil tåle ekstremverdier godt, fordi antall besvarelser veier opp for eventuell variasjon i fortolkninga av spørsmåla og usikkerhetsmomenter knytta til testsituasjonen (se f. eks. Aalen 1998:195 for samme argumentasjon).

Oslo-testen som språkideologisk filter

Storskala nettbaserte spørreundersøkelser er fremdeles et uvanlig verktøy i sosiolingvistisk forskning (jf. Stjernholm & Ims 2013), og sjøl om det er uttrykt skepsis mot denne måten å samle inn språkdata på (Hårstad 2008 og 2010) må metode og tilnærming imidlertid alltid vurderes i forhold til de forskningsspørsmåla som stilles og hva som er undersøkelsens formål. I tillegg til egenrapportering og vurdering av språkbruk med forhåndsgitte svaralternativ, får respondentene også mulighet til å gi tilbakemeldinger på språkbruk i åpne svar- og kommentarfelt uten at de konfronteres direkte med forskeren på noe tidspunkt i svarprosessen. Denne avstanden til forskeren, i tillegg til at anonymiteten i alle ledd er sikra, har antakelig hatt innvirkning på hvilke kommentarer og betegnelser respondentene tillater seg å gi på enkelte spørsmål. Dette gjelder ikke minst for de betegnelsene som er tema i denne artikkelen. Betegnelser som ”apespråk”, ”bananplukkernorsk” eller kommentarer som ”dette er norsk for tilbakestående innvandrere”, er svært nedsettende karakteristikker som vitner om at flere respondenter ikke har sett behovet for noen form for sjølsensur eller meningsrestriksjoner i testsituasjonen. Det er vanskelig å se for seg at slike betegnelser hadde blitt gitt dersom testsituasjonen var annerledes, for eksempel i et kvalitativt forskningsintervju, eller dersom respondenten fysisk måtte levere et skriftlig utfylt spørreskjema til en forsker i en klasseromsituasjon.

Når det gjelder bredden i typen betegnelser, har det vært avgjørende at flere av spørsmåla var såkalt åpne. Dette gjør at datamaterialet, i tillegg til sin kvantitative tyngde, også har kvalitative trekk. Sjøl med tekniske hjelpemidler tilgjengelig er det en omfattende og krevende jobb å kode og tilgjengeliggjøre 100 002 individuelle svar på spørsmål med åpne svaralternativ. Med tanke på at formålet med Oslo-testen blant annet var å kartlegge språkideologiske strømninger i en større populasjon, bidrar derfor sjølve testformatet til å gjøre Oslo-testen egna som *språkideologisk filter*. *Filter* defineres som ei innretning som hindrer full gjennomstrømming av noe (Nynorskordboka), altså at noe holdes tilbake for at noe annet skal tre tydeligere fram. Det som holdes tilbake i Oslo-testens filter, er restriksjoner og sjølsensur i testsituasjonen, noe som gjør at bredden i det språkideologiske landskapet kommer til syne. Individualiteten og diversiteten i materialet hadde ikke vært mulig dersom spørsmålet om betegnelser på språkbruk hadde hatt forhåndsgitte svaralternativ. Det er nettopp kombinasjonen storskala innsamling i skjæringspunktet mellom underholdende test og vitenskapelig undersøkelse, i tillegg

til spørsmål med åpne svaralternativ, som gjør tilgangen til et bredt spekter av språkideologiske strømninger mulig og som dermed er denne undersøkelsens styrke. Det er imidlertid viktig å presisere at denne undersøkelsen ikke tar høyde for om eller hvordan enkeltrespondenter tar i bruk betegnelsen(e) de velger å oppgi i ulike kontekster. Dette kommer jeg tilbake til i den videre diskusjonen.

Faktiske betegnelser og valører

I dette avsnittet presenterer jeg en analyse av de ulike merkelappene respondentene i Oslo-test-materialet oppgir når de blir bedt om å betegne talestiler som hovedsakelig knyttes til flerspråklige ungdomsmiljø i Oslo i dag. Avsnittet inneholder også en oversikt over hvordan disse betegnelsene fordeler seg i ulike kategorier. I sjølve undersøkelsen innledes og stilles spørsmålet slik:

> I Oslo i dag vokser mange opp i miljøer med flere kulturer og flere språk. Mange snakker en form for norsk der de også bruker ord fra andre språk enn norsk (f. eks. ”wolla” og ”schpa”). Kaller du dette språket eller denne måten å snakke på for noe spesielt? I så fall, hva?

Ut ifra et faglingvistisk perspektiv kan dette spørsmålet kanskje framstå noe vagt. Hensikten med ei slik formulering er å unngå språkfaglige uttrykk og begrep for å sikre at respondentene forstår hva de blir spurt om. Siden eksempler på ”den formen for norsk” som spørsmålet hentyder til, heller ikke foreligger som lydfil i testformatet, er ”wolla” og ”schpa” brukt som sjibboleter i formuleringa. Flere informanter i UPUS-materialet framhever disse orda når de blir spurt om hva som kjennetegner nye måter å snakke majoritetsspråket på i flerspråklige miljø i Oslo i dag (Svendsen & Røyneland 2008). I tillegg er det sannsynlig at de elleve forutgående eksempelsetningene (jf. Tabell 1) fungerer som støttepilarer for dette spørsmålet og er med på å lede respondentene i retning av det som i faglitteraturen eksempelvis kalles *multietnolektisk språkstil* (Opsahl 2009) eller *multiethnic urban youth style* (Aarsæther 2010). Om det er de elleve eksempelsetningene respondentene har lagt vekt på i svara sine, om det er sjibboletene ”wolla” og ”schpa” med henvisning til flerkultur og flerspråklighet i Oslo-området eller en kombinasjon av disse faktorene, er ikke avgjørende her. Dersom 100 002

sjølformulerte besvarelser er forholdsvis entydige, er det mye som tyder på at det eksisterer noen ideologiske forestillinger og kulturelle modeller for språkbruk som kan knyttes til flerspråklige bymiljø. Hvilke betegnelser som oppgis, forteller mye om oppfatninger knytta til talestilene, men sier også noe om hvilke grupper i samfunnet som forbindes med nye måter å snakke majoritetsspråket på i Oslo i dag. Tabell 3 viser en oversikt over betegnelsene som blei gitt på dette spørsmålet:

Kategori	**Oslo-utvalget**[15]	**Resten av landet**	**% av alle**
Kebabnorsk	13 723 (27 %)	7 674 (18 %)	23 %
Nei	11 153 (22 %)	10 117 (24 %)	23 %
Slang	4 968 (10 %)	4 774 (11 %)	11 %
Pakkisnorsk	3 509 (7 %)	2 698 (7 %)	7 %
Negativ betegnelse (eks.: apespråk, harry, retarded, ukorrekt)	2 851 (6 %)	3 080 (7 %)	6 %
Vet ikke	2 506 (5 %)	2 834 (7 %)	6 %
Ungdomsspråk	1 728 (3 %)	1 445 (4 %)	3 %
Innvandrernorsk	1 698 (3 %)	1 535 (4 %)	4 %
Urban	1 685 (3 %)	964 (2 %)	3 %
Jallanorsk (også wollanorsk)	1 543 (3 %)	781 (2 %)	3 %
Nøytral betegnelse (eks: ok, greit, helt vanlig)	1 280 (3 %)	1 108 (3 %)	3 %
Annet	1 167 (2 %)	1 147 (3 %)	3 %
Gangsternorsk (også ghettonorsk)	521 (1 %)	307 (1 %)	1 %
-lekt (multietnolekt, sosiolekt, etnolekt, dialekt)	508 (1 %)	342 (1 %)	1 %
Gatespråk	327 (1 %)	271 (1 %)	1 %
Dialektterm (eks: totendialekt)	269 (1 %)	520 (1 %)	1 %
Manglende data	1 953 (4 %)	2 106 (5 %)	4 %
Sum	**51 389 (100 %)**	**41 703 (100 %)**	**93 092 (100 %)**

Tabell 3: Kaller du dette språket noe spesielt. I så fall, hva? Oversikt over 17 kategorier. N = 93 092[14]

Som nevnt var det ingen forhåndsgitte svaralternativ på spørsmålet om hva nye måter å snakke norsk på kalles. Svara er derfor sortert og koda i etterkant. Fordi materialet har vist seg å være relativt entydig, representerer én type be-

tegnelse langt på vei én svarkategori. Dette gjelder for åtte av kategoriene i tabellen over (”Kebabnorsk”, ”Nei”, ”Slang”, ”Vet ikke”, ”Ungdomsspråk”, ”Innvandrernorsk”, ”Gatespråk” og ”Manglende data”). Disse kategoriene utgjør 74 % av det samla materialet i Tabell 3. De øvrige ni kategoriene består av to eller flere ulike betegnelser, der meningsinnholdet har vært avgjørende for de overordna kategoriene. For eksempel inneholder svarkategorien ”Pakkisnorsk” også 99 forekomster av ”negerspråk”, begge svært nedsettende karakteristikker med hentydning til etnisitet. En betegnelse som ”pakkisnorsk” er en tilsynelatende gruppespesifikk betegnelse, der det klart negative ordet ”pakkis” knytter språkbruk til en av de største innvandrergruppene i Oslo, nemlig personer med bakgrunn fra Pakistan (Kulbrandstad 2004:118). Som personbetegnelse brukes denne termen i utvida betydning, og er i bruk som en referanse til innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn mer allment, og betegnelsen ”pakkisnorsk” refererer derfor ikke kun til norsk snakka av personer med bakgrunn i Pakistan, men generelt om norsk med innvandrerpreg (sst.) Slike gjentatte koblinger mellom språkbruk og grupper i samfunnet bidrar til å opprettholde stereotype forestillinger knytta til språkbruk og språkbrukere. Kategorien ”Negativ betegnelse” er samlekategori for en mengde ulike betegnelser av nedsettende karakter (f. eks. ”harry”, ”apespråk”, ”retarded”, ”ukorrekt”, ”dårlig”, ”merkelig”, ”stupidolekt” mm.). Karakteristikker som ”dårlig språk”, ”ukorrekt” eller ”feil” viser tydelig eksistensen av en slags uuttalt nøytral norm som flere av respondentene vurderer på grunnlag av. Betegnelser som brukes for å beskrive forskjeller mellom måter å snakke på, viser ofte at enkelte register er høyt verdsatt i samfunnet, mens andre ikke verdsettes på samme måte. Enkelte registrer oppfattes dessuten som så nøytrale og vanlige at de ikke gjenkjennes som distinkte i det hele tatt. Dette gjelder som regel standardspråket i et samfunn, og et slikt register vil ofte være den underliggende malen som alle andre register stilltiende måles opp mot (Agha 2007:146). Kateogorien ”Negativ betegnelse” inneholder 5560 besvarelser der betegnelsen viser til at talestilen som omtales er en form for ”ukorrekt” eller ”dårlig norsk”. Hvilke(t) normgrunnlag disse respondentene har for sin vurdering kommer ikke nødvendigvis fram i dette materialet, men slike utsagn viser at respondenten anser andre språklige praksiser som mer korrekte og nøytrale. Kategorien ”Urban” er et annet eksempel på en overordna kategori som inneholder flere underkategorier. Den består av betegnelser som ”byspråk”, ”urban”, ”Oslo øst” eller ”Oslo vest”.[16] Som type, kan for eksempel svarkategorien ”Pakkisnorsk” også sortere under kategorien ”Negativ betegnelse”, det samme gjelder for kategorien ”gangsternorsk”. Her

har imidlertid høy frekvens for enkelte av betegnelsene vært avgjørende for å vise fram bredden, men samtidig også de tydelige tendensene i materialet.

Dersom vi ser på Oslo-utvalget og resten av landet under ett (kolonnen helt til høyre i Tabell 3), ser vi at de mest frekvente svara på spørsmålet er "kebabnorsk" og "nei", med 23 prosent i hver kategori. Deretter følger kategoriene "Slang" (11 %), "Pakkisnorsk" (7 %), "Negativ betegnelse" (6 %), "Vet ikke" (6 %), "Innvandrernorsk" (4 %) og "Ungdomsspråk" (3 %). Svarkategoriene "Nei" og "Vet ikke" byr på noen utfordringer i fortolkninga. Å svare "vet ikke" på dette spørsmålet kan bety at man ikke kjenner til fenomenet, noe flere respondenter også understreker i svaret de gir: "Vet ikke, kjenner ikke til dette." Eller: "Har aldri hørt slikt, bor på landet." Samtidig kan denne svarkategorien også inneholde svar der respondenten rett og slett er usikker på svaret. Det er heller ikke umulig at et "nei" på spørsmålet som stilles, innebærer at respondentene ikke gjenkjenner eller har noen oppfatninger om det de får spørsmål om, og at et "nei" dermed grenser opp til "vet ikke". Ulik registerkompetanse er regelen snarere enn unntaket i et språksamfunn, det vil si at medlemmene i en populasjon ikke nødvendigvis gjenkjenner de samme registra, og heller ikke knytter de samme verdiene og normene til dem. De fleste vil også gjenkjenne langt flere register enn de sjøl bruker (Agha 2007:147). Flere av respondentene som har svart "nei", utdyper imidlertid svaret sitt, som her: "Nei, kaller ikke dette noe spesielt" eller: "Nei, det har blitt vanlig, ass."[17] Slike kommentarer tyder på at flere respondenter gjenkjenner fenomenet, men at de ønsker å presisere at de ikke har et eget navn på det. Ved å svare "nei" viser også enkelte respondenter at de tar avstand fra andre betegnelser de veit er i bruk, som her: "Nei, vet andre ville kalt det kebabnorsk." Enkelte respondenter problematiserer også betegnelsene de bruker og tar forbehold når de svarer, som her: "Kebabnorsk, men det er litt nedlatende." Eller: "Pakkis (sorry)." Disse kommentarene viser at åpne svaralternativ tilfører et kvantitativt datasett som Oslo-test-materialet kvalitative trekk.

Tilleggskommentarer og utdypende svar som nevnt ovenfor, gir mulighet til å si noe om respondentenes *refleksivitet* i forbindelse med betegnelsene de bruker. Thomas Ziehe (2004) beskriver refleksivitet som en av flere tendenser i det moderne samfunnet, der en stadig mer kompleks verden fordrer en økt refleksivitet hos individet. Refleksivitet refererer til det faktum at virkeligheten påvirkes og formes av vår oppfatning og forståelse av den, og de termene som tas i bruk for å beskrive samfunnet, vil også påvirke og forme virkeligheten (Giddens 1994). Samtidig handler re-

fleksivitet også om at vi som mennesker forholder oss bevisst overveiende og vurderende til gitte situasjoner vi befinner oss i og fenomen vi står overfor. Når de handlingene vi gjør i ulike sosiale relasjoner begrunnes, vil det si at vi forholder oss refleksivt til våre valg i det samfunnet vi lever i. Det å navngi et gitt fenomen, i dette tilfellet en antatt språklig praksis, kan også forstås som et ønske om eller behov for å skille noe fra noe annet. Problemet med at fenomenet man betegner dermed også avgrenses, er enkelte respondenter inne på gjennom kommentarer som: ”Nei, språket alltid forandrer seg.” Eller: ”Ingen bås.” Dette siste utsagnet understreker også at enkelte respondenter forholder seg refleksivt til at det å avgrense språklig praksis ved å navngi praksisen innebærer en kategorisering, og dermed også verditilskriving. Svar som: ”Har ikke gjort meg opp noen mening” viser at det å navngi språklig praksis er langt mer enn å oppgi en betegnelse. Det innebærer å ha en mening om det som betegnes (jf. Agha 2007 ovenfor).

I denne sammenheng er det relevant å nevne at oversikten i Tabell 3 kun viser de besvarelsene som har latt seg kode inn i én svarkategori. 3 766 av respondentene har gitt mer enn ett svar på spørsmålet, det vil si at to eller flere betegnelser opptrer i kombinasjon. Noen systematisk oversikt over de ulike kombinasjonene blir ikke gitt her, men de betegnelsene som er representert i de mest frekvente svarkategoriene i Tabell 3, finnes i svarkombinasjon med alle de andre svarkategoriene. Det vil si at for eksempel betegnelsen ”kebabnorsk” forekommer i kombinasjon med betegnelser fra alle de øvrige svarkategoriene, og ofte i kombinasjon med flere enn én, for eksempel: ”Kebabnorsk, slang, ungdomsspråk”, ”Kebabnorsk, harryspråk”, ”Det kalles kebabnorsk, det er helt greit”. Dette tyder på at det ikke er vanntette skott mellom de ulike betegnelsene, og at en term som ”kebabnorsk” for mange også rommer aspekt de andre betegnelsene representerer. I denne sammenhengen er det spesielt interessant at betegnelsen ”kebanorsk” brukes i kombinasjon med betegnelser som peker både i negativ og positiv (eller nøytraliserende) retning. Det vil si at betegnelsen ”kebabnorsk” opptrer sammen med betegnelser fra kategorien ”Negativ betegnelse”, men at den også opptrer sammen med betegnelser fra kategorien ”Nøytral betegnelse” (som også inneholder positive betegnelser, se Tabell 3). Dette kan karakteriseres som det Agha (2007:157–58) kaller konkurrerende verditilskriving, altså at ulike register, og dermed også den betegnelsen et gitt register kobles til, tildeles ulike verdier og normer av ulike grupper i samfunnet. At betegnelsen ”kebabnorsk”, som har vist seg å være den mest frekvente betegnelsen i Oslo-test-materialet, ser ut til å brukes både med

negative og mer nøytrale (og også positive) karakteristikker, viser at betegnelsen ikke entydig knyttes til negative assosiasjoner av respondentene i Oslo-testen. I den videre diskusjonen vil jeg derfor undersøke om materialet i Oslo-testen kan antyde ei leksikalisering eller diskursiv nøytralisering av betegnelsen "kebabnorsk".

"Kebabnorsk" – en entydig stigmatiserende betegnelse?

Med utgangspunkt i intervju med ungdommer fra UPUS-prosjektets datamateriale, konkluderer Aarsæther (2010:124) blant annet med at "kebabnorsk" er en betegnelse ungdommer med minoritetsbakgrunn i multietniske miljø i Oslo ikke bruker eller identifiserer seg med, fordi de anser den som stigmatiserende. Enkelte ungdommer med majoritetsbakgrunn ser imidlertid ut til å være komfortable med å bruke "kebabnorsk" som betegnelse, og det antydes derfor at lokal tilknytning har betydning for om "kebabnorsk" brukes eller ikke (sst.). At stedstilknytning har betydning for språkideologisk verditilskriving og språkendringsprosesser i Oslo-målet i dag, i alle fall for språktrekk som indekserer den tradisjonelle øst – vest-dikotomien, underbygges blant annet av Stjernholm (2013). Det er også undersøkelser som antyder at den tradisjonelle øst-, vest-dikotomien i Oslo er erstatta av en etnisitetsakse, og at en multietnolektisk språkstil kan bidra til å indeksere østtilhørighet (Opsahl & Røyneland 2009). Med utgangspunkt i et stort kvantitativt materiale som Oslo-testen, er det derfor interessant å se nærmere på hvordan betegnelsen "kebabnorsk" oppfører seg i forhold til respondentenes lokale tilknytning, altså det de oppgir som bosted i dag. Fordi tidligere forskningslitteratur konkluderer med at "kebabnorsk" nokså entydig oppfattes som en stigmatiserende betegnelse både i media og i samfunnet for øvrig, vil jeg sammenlikne "Kebabnorsk"-kategorien i Oslo-test-materialet med kategorien "Negativ betegnelse".

Negativ betegnelse – lokal tilknytning og kjønnsfordeling

Kateogorien "Negativ betegnelse" inneholder som nevnt en mengde negative beskrivelser og karakteristikker som understreker at talestilen som omtales er en form for ukorrekt eller dårlig norsk. Sammenlikner vi Oslo-borgere med respondenter bosatt i resten av landet (se Tabell 3 over), ser vi at 5 prosent av Oslo-borgerne oppgir en negativ betegnelse, mot 7 prosent av respondentene som er bosatt utafor Oslo (forskjellen er signifikant,

p<0,05). I Oslo øst oppgir 5 prosent en negativ betegnelse (1 213 av 25 827 respondenter) mot 6 prosent av respondentene bosatt i Oslo vest (1 505 av 25 476 respondenter) (forskjellen er signifikant, p<0,05). Respondenter bosatt utafor Oslo oppgir altså i større grad en negativ betegnelse enn respondenter bosatt i Oslo. Når vi ser på bostedstilknytning innad i byen, oppgir respondenter bosatt i Oslo vest i større grad en negativ betegnelse enn respondenter bosatt øst i byen. Bosted og lokal tilknytning utgjør altså en signifikant forskjell for de respondentene som oppgir en negativ betegnelse i Oslo-test-materialet. Siden en multietnolektisk språkstil hovedsakelig er dokumentert og beskrevet blant ungdommer øst i Oslo, kan dette tyde på at avstand til fenomenet gir tilbøyelighet til en mer negativ karakteristikk når fenomenet skal betegnes. For respondenter i øst er antakelig slike måter å snakke norsk på mer til stede i dagliglivet og oppleves derfor som mindre markerte og avvikende.

For svarkategorien "Negativ betegnelse" (se Tabell 3 over) er det også interessant å se nærmere på forskjellen mellom kvinner og menn. Holdningsstudier generelt viser at menn i større grad enn kvinner gir uttrykk for negative holdninger og oppfatninger. Blant annet viser SSBs siste holdningsstudie om innvandring og innvandrere i Norge at norske borgere er mindre negative til innvandrere enn tidligere, men at menn er mer negative enn kvinner (Blom 2013). Da NRK i samarbeid med Språkrådet undersøkte nordmenns holdninger til bruk av utenlandsk aksent i mediene, viste det seg å være en signifikant forskjell mellom kvinner og menn, der menn i større grad enn kvinner er negative til at en nyhetsoppleser har utenlandsk aksent (Kulbrandstad 2009, NRK Forskningen 2009). Den samme tendensen viser også en undersøkelse om støtende språkbruk som blei samla inn via NRKs nettsider i forbindelse med Språkrådets årlige språkdag høsten 2013, der menn i større grad enn kvinner velger støtende ord og betegnelser på enkelte grupper i samfunnet (Bugge et al. 2013). Med utgangspunkt i undersøkelser som dette er det ikke urimelig å forvente at betegnelser som oppfattes som klart negative av respondentene i Oslo-testen også har ulik distribusjon blant kvinner og menn. Kjønnsfordeling kombinert med bosted for svarkategorien "Negativ betegnelse" i Oslo-test-materialet ser slik ut:

Her ser vi at kvinner i mindre grad velger en negativ betegnelse enn det menn gjør, det gjelder både øst og vest i Oslo. Minst negative er kvinner i øst, mot menn i vest, som er de mest negative (forskjellene er signifikante både når det gjelder kjønn og bosted, p<0,05).

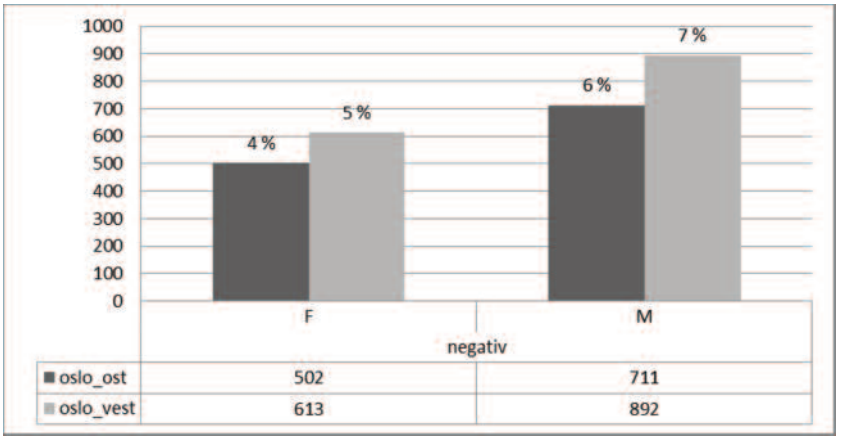

Figur 3: ”Negativ betegnelse” fordelt på bosted (øst og vest i Oslo) og kjønn. N = 2 718

Kebabnorsk – lokal tilknytning og kjønnsfordeling

Når vi ser nærmere på betegnelsen ”kebabnorsk”, er bildet annerledes. Blant respondentene bosatt i Oslo, oppgir 27 prosent betegnelsen ”kebabnorsk”, mot 18 prosent av de som er bosatt utafor Oslo (jf. Tabell 3 over) (forskjellen er signifikant, $p<0,05$). Fordelinga mellom kvinner og menn for betegnelsen ”kebabnorsk” er så godt som lik. Det er imidlertid en klar forskjell mellom øst og vest i Oslo, der 29 prosent av respondentene bosatt i øst (7 529 av 25 827 respondenter) velger kebabnorsk-betegnelsen, mot 22 prosent i vest (5 689 av 25 376 respondenter) (forskjellen er signifikant, $p<0,05$). Der jeg for de negative betegnelsene antyda at geografisk avstand til fenomenet ser ut til å ha betydning for bruken, ser det her ut som om nærhet til fenomenet har betydning for de som velger å bruke ”kebabnorsk”-betegnelsen. En multietnolektisk språkstil er som nevnt hovedsakelig dokumenter og beskrevet blant ungdommer i Oslos østlige bydeler (se for eksempel Opsahl 2009). Funna i Oslo-testen stemmer altså ikke overens med Aarsæthers (2010) antydninger om at ”kebabnorsk” brukes mindre i Oslo øst enn ellers i byen. Denne diskrepansen kan ha flere årsaker. Det kan dreie seg om ulikt tidspunkt for datainnsamling, men også om ulik tilnærming og metode, og dermed ulikt gyldighetsområdet for de konklusjonene som trekkes. En kvalitativ undersøkelse av hvordan enkelte betegnelser brukes av ungdom i et gitt ungdomsmiljø, sier ikke nødvendigvis noe om hvordan de samme betegnelsene brukes i en større populasjon. På samme måte for-

teller ikke Oslo-testens datamateriale noe om enkeltrespondenters kontekstuelle bruk av betegnelsen(e) de oppgir. En storskala spørreundersøkelse som Oslo-testen, kan likevel antyde sammenhenger som det er langt vanskeligere å få øye på i mindre datasett, og på den måten være nyttige og utfyllende supplement til andre typer undersøkelser. Med utgangspunkt i analysene fra Oslo-testen er det altså mye som tyder på at betegnelsen "kebabnorsk" ikke entydig knyttes til negative assosiasjoner som det tidligere studier har gitt uttrykk for. Det at også kvinner i like stor grad som menn oppgir denne betegnelsen, uavhengig av bosted, kan indikere at betegnelsen "kebabnorsk" har gjennomgått ei diskursiv nøytralisering de siste åra. Medienes gjentatte bruk av betegnelsen, i tillegg til at minst ett læreverk i norsk for grunnskolen har tatt betegnelsen i bruk, kan også ha bidratt i ei slik utvikling. Kulbrandstad (2004) argumenterer blant annet for at betydningsinnholdet i betegnelsen "kebabnorsk" har endra seg over tid, og Svendsen (2014) viser at både betegnelsen "kebabnorsk" og fenomenet betegnelsen viser til, tillegges ulike verdier av ulike grupper i samfunnet, altså konkurrerende verditilskriving. I artikkelen om "kebabnorskdebatten" (sst.) framheves utsagn fra enkelte ungdommer i UPUS-materialet som en motdiskurs til de nokså entydige negative holdningene som uttrykkes i deler av mediediskursen. I tillegg til ungdommene sjøl finnes det også andre aktører i "kebabnorskdebatten" som forsøker å skape en motdiskurs, som det statlige diskrimineringsombudet. Svendsen (2014) viser imidlertid hvordan også disse aktørene bidrar til å opprettholde og konstruere taleren av "kebabnorsk" som den eksotiske Andre. Konkurrerende verditilskriving er dermed et uttrykk for en dynamisk prosess og en stadig pågående ideologisk og symbolsk kamp (Bourdieu 1991, Woolard 1994, Irvine & Gal 2000, Agha 2007, Svendsen 2014).

Avsluttende bemerkninger

Kan vi med utgangspunkt i disse dataene fra Oslo-testen anta at nye måter å snakke majoritetsspråket på i Oslo i dag gjenkjennes som en særegen måte å snakke på, altså at slike språklig praksiser er registerdanna (jf. Agha 2007)? At relativt få og delvis overlappende betegnelser tas i bruk av 100 002 respondenter som svar på et spørsmål med åpent svaralternativ, viser at det er en allmenn oppfatning om at det eksisterer en særegen måte å snakke norsk på som knyttes til flerspråklige miljø i Oslo i dag, og dette

fenomenet gjenkjennes også av folk som er bosatt utafor Oslo-området. Som vist i analysene i denne artikkelen, er den mest frekvente betegnelsen ”kebabnorsk”, men ei rekke andre betegnelser er også i bruk, som for eksempel ”pakkisnorsk” ”innvandrernorsk” ”ungdomsspråk”, i tillegg til ei rekke sterkt nedsettende og stigmatiserende beskrivelser som eksempelvis ”apespråk”, ”retarded” og ”dårlig norsk”. Navn og merkelapper på språkbruk er altså ifølge Agha (2007) en av de mest åpenbare måtene registerdanningsprosesser kommer til uttrykk på, og slike betegnelser reflekterer ofte stereotype forestillinger om språkbruk og språkbrukere. Som vi har sett i framstillinga her er ikke verdier og normer knytta til registre i et språksamfunn nødvendigvis felles for alle medlemmene. Analysene i denne artikkelen viser at respondentene kan ha ulik registerkompetanse, og at registerdanningsprosesser kjennetegnes ved konkurrerende verditilskriving (Agha 2007), altså en pågående dynamisk prosess som også handler om ideologi og definisjonsmakt (Bourdieu 1991, Woolard 1994, Irvine & Gal 2000). Betegnelsen ”kebabnorsk” knyttes for eksempel til beskrivelser av både negativ og positiv art, og analysene viser også signifikante forskjeller mellom kjønns- og bostedsvariabel knytta til enkelte av betegnelsene. Flere av betegnelsene og karakteristikkene antyder dessuten nærværet av en nøytral standard, eller en uuttalt norm som ”dette nye” stilltiende måles opp mot. I et land som Norge, der standardspråkideologien generelt har vært svak (f. eks. Opsahl & Røyneland 2009), og standardtalemålet har en annen historie og status enn i andre land, kan studier av nye språklige praksiser som følge av innvandring være med på å kaste lys over den norske standardspråkdebatten. Hva som skjer, og hvilke ideologiske implikasjoner det får, når noe nytt oppstår på sida av det norske mangfoldsparadigmet, er interessante spørsmål i et slikt perspektiv (se Ims u. a.). Datamaterialet i Oslo-testen sier ingenting om enkeltrespondenters diskursive bruk av betegnelsen(e) de oppgir, men undersøkelsens kvantitet bidrar likevel til å antyde språkideologiske strømninger i en gitt populasjon, og kan på den måten fungere som supplement til mer kvalitative studier for å teste og generere hypoteser. På den måten har denne studien tydeliggjort enkelte metodologiske implikasjoner når det gjelder bruk av storskala kvantitative undersøkelser i folkelingvistiske studier. Det er kombinasjonen storskala innsamling i skjæringspunktet mellom underholdende test og vitenskapelig undersøkelse som gjør tilgangen til et bredt spekter av språkideologiske strømninger mulig, det gjelder ikke minst de klart negative karakteristikkene som kom fram i Oslo-testen. Ei slik tilnærming er imidlertid bare en av flere

aktuelle tilnærminger når språkideologiske strømninger og "vanlige folks" oppfatninger til språk, språkbruk og språkbrukere skal studeres. Registerdanningsprosesser er komplekse sosiale prosesser, som foregår på ulike arenaer og nivå, og fordi regist og de forestillingene som knyttes til dem gjennom stereotypier og ideologier påvirkes og endres over tid, vil det alltid være behov for komplementerende studier.

Noter

1. Oslo-testen er et samarbeidsprosjekt mellom Karine Stjernholm og Ingunn Indrebø Ims. Publisering og innsamling blei gjort i samarbeid med Aftenpostens nettredaksjon ved Atle Brunvoll og Ingvild Hjertaas. Vi satte sluttstrek for vår innsamling i juni 2010, men undersøkelsen har fram til nå vært tilgjengelig via Aftenpostens nettsider: http://www.aftenposten.no/kultur/Ta-Oschlo-testen-5329750.html
2. Alle landets fylker, inkludert Svalbard, er representert, og i tillegg blei undersøkelsen også besvart av personer bosatt i utlandet.
3. I dette datasettet finnes det duplikater på IP-adresser, det vil si at testen er gjennomført flere ganger fra samme maskin, men som Stjernholm og Ims (2013) argumenterer for, er det vanskelig å avgjøre hvorvidt testen er gjennomført flere ganger av samme person, eller om en husstand eller skoleklasse har gjennomført testen fra samme adresse. Et datasett med eller uten duplikater påvirker uansett ikke analysene i nevneverdig grad (sst., Stjernholm 2013), og derfor er hele Oslo-testens datamaterialet utgangspunktet for analysene her. Datasettet på 100 002 besvarelser skiller seg dessuten noe fra datasettet som er brukt i Stjernholms (2013) avhandling (100 015 besvarelser). Dette skyldes diskrepans mellom IP-adresser da materialet fra de to delundersøkelsene skulle settes sammen, og derfor er det endelige datasettet redusert med 13 besvarelser.
4. I datamaterialet er det 2418 respondenter som oppgir Oslo som bosted uten å spesifisere hvor i Oslo de er bosatt. 2371 av disse oppgir kun Oslo, 19 oppgir Oslo øst, mens 28 oppgir Oslo vest. Fordi bydelstilknytning er viktig i de videre analysene i denne artikkelen, er de som ikke spesifiserer bydelstilknytning utelatt fra enkelte av analysene i denne artikkelen.
5. Skillet mellom *emisk* og *etisk* er henta fra lingvistikkens skille mellom *fonemisk* og *fonetisk*. I tilknytning til menneskelig atferd blei begrepa første gang brukt av lingvisten Kenneth Pike (1954).
6. Med utgangspunkt i en storskala nettbasert spørreundersøkelse som Oslo-testen, velger jeg å betegne svarpersonene som *respondenter* framfor *informanter*. En respondent responderer på forhåndsgitte spørsmål, der en informant i større grad gir informasjon og har status som kilde (jf. Bokmålsordboka). Et visst kontekstuelt skille er det også ved at informanter særlig forteller om den eller de sosiale sammenhengene hun eller han er en del av, mens respondenter vanligvis blir bedt om å snakke om seg sjøl og sitt forhold til det sosiale liv (jf. Holter 1996:13).
7. Karine Stjernholm er ansvarlig for undersøkelsens første del (se Stjernholm 2013), mens Ingunn I. Ims' er ansvarlig for undersøkelsens andre del.
8. Dette antallet (53 721) er ikke det samme som antallet for Oslo-utvalget (basert på

bydeler) som er referert tidligere (51 303). Årsaken er at her er også de respondentene som kun oppga Oslo eller Oslo øst og vest som bosted (til sammen 2465), tatt med i beregninga.

9. http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/oslostatistikken/folkemengde/ [17.10.2013]
10. *Oslostatistikken* har utelatt aldersgruppa 0–5 år i denne beregninga.
11. Talla er beregna i forhold til folkemengden i Oslo per 1. januar 2012.
12. Talla i denne kolonnen er runda av til nærmeste hele.
13. Her må man også ta høyde for at flere av variantene som presenteres i undersøkelsens første del, er sidestilte skriftformer i bokmålsrettskrivinga, som døra/døren eller sell(selv)/sjøl.
14. Betegnelser som opptrer i kombinasjon, dvs. svar som ikke har latt seg kode inn i én svarkategori, er utelatt i denne oversikten.
15. Oslo-utvalget består av 51 389 besvarelser og baserer seg på respondenter som har oppgitt enten øst eller vest i Oslo som bosted i dag. Fordi det er interessant å se nærmere på bostedstilknytning i Oslo i videre analyser, er for ordens skyld respondenter som ikke har oppgitt bydelstilknytning utelatt i denne oversikten.
16. Underkategorier som "Urban", "Negerspråk" eller "Oslo vest" foreligger i et datasett på 44 svarkategorier, som danner grunnlaget for de 17 svarkategorier som presenteres her (se Ims u. a. for en grundigere presentasjon av datamaterialet og sorteringsarbeidet).
17. Sitata er gjengitt med opprinnelig ortografi.

Referanser

Agha, Asif 2004. Registers of Language. I A. Duranti (red.). *A Companion to Linguistic Anthropology*. Oxford: Blackwell, 23–45.

Agha, Asif 2005. Voice, Footing an Enregisterment. *Journal of Linguistic Anthropology*, 15 (1), 38–59.

Agha, Asif 2007. *Language and Social Relations*. New York: Cambridge.

Appell, René & Rob Shoonen 2005. Street language: A multicultural youth register in the Netherlands. *Journal of multilingual and multicultural development* 26 (2), 85–117.

Auer, Peter & Yncí Dirim 2003. Socio-cultural orientation, urban youth styles and the spontaneous acquisition of Turkish by non-Turkish adolescents in Germany. I J. Androutsopoulos & A. Georgakopoulou (red.). *Discourse constructions of youth identities.* Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 223–246.

Bijvoet, Ellen & Kari Fraurud 2008. Svenskans i dagens flerspråkiga storstadsmiljöer. En explorativ pilotstudie av unga stockholmares perceptioner av variation och varieteter. NORDAND. *Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning* 3, 7–38.

Bijvoet, Ellen & Kari Fraurud 2010. ´Rinkeby Swedish´ in the Mind of the Beholder. Studying Listener Perceptions of Language Variation in Multilingual Stockholm. I P. Quist & B. A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Lingustic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, 170–188.

Blom, Svein 2013. *Holdninger til innvandrere og innvandring 2012.* Oslo: Statistisk Sentralbyrå.

Bourdieu, Pierre 1991. *Language and Symbolic Power.* Polity Press.

Bokmålsordboka. http://www.nob-ordbok.uio.no

Boyd, Sally 2010. Research on Language in Multilingual Urban Settings in Sweden. I P. Quist & B. A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Lingustic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, 1–11.

Bugge, Edith, Endre Brunstad & Ingunn I. Ims 2013. Presentasjon av undersøkelsen "Er du støtende?" Språkdagen i regi av Språkrådet 12. november 2013.

Cheshire, Jenny et al. 2008. Ethnicity, friendship network and social practices as the motor of dialect changes: Linguistic innovation in London. *Sociolinguistica, Internationales jahrbuch für europäische Soziolinguistik* 22, 1–23.

Christensen, Mette V. 2012. *8220, 8210 – Sproglig variation blant unge i multietniske områder i Aarhus*. Ph.d.-afhandling. Aarhus Universitet.

Clyne, Michael 2000. Lingua franca and ethnolects in Europe and beyond. *Sociolinguistica* 14, 83–89.

Cornips, Leonie 2002. Etnisch Nederlands. In H. Bennis, G. Extra, P. Muysken and J. Nortier (eds.). *Een buurt in beweging. Talen en Culturen in het Utrechtse Lombok en Transvaal* [A Neighbourhood on the Move. Languages and Cultures in Lombok and Transvaal, Utrecht] (pp. 285–302). Amsterdam: Aksant, 285–302.

Cornips, Leonie 2008. Loosing grammatical gender in Dutch: The result of bilingual acquisition and/or an act of identity? *The International Journal of Bilingualism* 12 (1 & 2), 105–23.

Doran, Meredith 2003. Negotiation between *Bourge* and *Racaille*: Verlan as youth Identity Practice in Suburban Paris. I A. Pavlenko & A. Blackledge (red.). *Negotiations of Identities in Multilingual Contexts*. Clevedon: Multilingual Matters, 93–124.

Eckert, Penelope 2001. Style and social meaning. I P. Eckert & J. R. Rickford (red.). *Style and Sociolinguistic Variation*. Cambridge: Cambridge University Press, 119–128.

Ekberg, Lena 2007. '…sånn svensk og blond å sånt du vet.' Lexiko-gram-

matiska drag i Malmöungdomars talspråk. I L. Ekberg (red.). *Språket hos ungdomar i en flerspråkig miljö i Malmö.* Nordlund 27, Småskrifter från Nordiska språk vid Lunds universitet, 48–77.

Ekberg, Lena 2010. Extended use of *sån* ('such') among adolescents in multilingual Malmö, Sweden. I P. Quist & B. A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Lingustic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, 17–30.

Ganuza, Natalia 2008. *Syntactic Variation in the Swedish of Adolescents in Multilingual Urban Settings.* Doctoral Thesis in Bilingualism at Stockholm University. Dissertation in Bilingualism 15. Stockholm: Centre for Resarch on Bilingualism.

Giddens, Anthony 1994. *Intimitetens Forandring*. Hans Reitzel.

Heller, Monica 2007. Bilingualism as ideology and practice. I M. Heller (red.). *Bilingualism : A social approach*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1–22.

Hogg, Michael A. & Graham M. Vaughan 2011. *Social Psychology*. Sixth Edition. Prentice Hall.

Holter, Harriet 1996. Fra kvalitative metoder til kvalitativ samfunnsforskning. I Holter & R. Kalleberg (red.) *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. 2 utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Hårstad, Stian 2008. Store tal frå trondheimsk tale. Metodologisk drøfting av ei nettbasert dialektgransking. *Målbryting* 9, 127–47.

Hårstad, Stian 2010. *Unge språkbrukere i gammel by. En sosiolingvistisk studie av ungdoms talemål i Trondheim.* Ph.d.-avhandling. Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Hårstad, Stian og Toril Opsahl 2013. *Språk i byen : Utviklingslinjer i urbane språkmiljø.* Fagbokforlaget, Landslaget for norskundervisning.

Ims, Ingunn I. (u. a.). *Doktoravhandling for graden ph.d.* Ph.d.-avhandling. Universitetet i Oslo.

Irvine, Judith T. & Susan Gal 2000. Language ideology and lingustic differentiation. I P. Kroskrity (red.). *Regimes of language*. Santa FE, NM: SAR Press, 35–89.

Jørgensen. Jens N. 2003. Introduction: Multilingual Behavior in Youth Groups. *Nordlyd* 31 (5), 740–745.

Jørgensen, Jens N. 2005. Sosiolingvistikken og native speaker i Skandinavien. I P. Dyndahl & L.A. Kulbrandstad (red.). High Fidelity eller rein jalla? Vallset: Oplandska Bokforlag, 33–52.

Kallmeyer, Werner & Inken Keim 2003. Linguistic variation and the con-

struction of social identity in a German-Turkish setting. I A. Pavlenko & A. Blackledge (red.). *Negotiations of Identities in Multilingual Contexts*. Clevedon: Multilingual Matters, 29–46.

Kotsinas, Ulla Britt 1988. Rinkebysvenskan – en dialekt? I P. Linell (et al.). *Svenskans beskriving 16. Förhandlingar vid sammankomst för att dryfta frågor rörande svenskans beskriving*. Linköping: Universitetet i Linköping, Tema kommunikation, 264–278.

Kulbrandstad, Lars A. 2004. ”Kebabnorsk”, ”perkerdansk” og ”gebrokken” – ord om innvandreres måte å snakke norsk på. I H. Sandøy (et al.). *Den fleirspråklege utfordinga*. Oslo: Novus, 114–135.

Kulbrandstad, Lars A. 2007. Dialekt og aksentpreget norsk – en språkholdningsstudie. I G. Akselberg & J. Myking (red.). *Å sjå samfunnet gjennom språket. Heiderskrift til Helge Sandøy på 60-årsdagen 14.06.2007*. Oslo: Novus, 115–123.

Kulbrandstad, Lars A. 2009. Broken Language. I M. Maegaard (et al.). *Language attitudes, standardizations, and language change*. Oslo: Novus, 297–314.

Kulbrandstad, Lars A. 2009. Holdninger til dialekt og aksentpreget norsk. Språkrådet. http://sprakradet.no. (lasta ned 15.01.2014).

Madsen, Lian M. 2008. *Fighters and Outsiders. Lingustic practices, social identities and, and social relationships among urban youth in an martial arts club*. Ph.d. dissertation. University of Copenhagen.

Madsen, Lian M., Janus S. Møller & Jens N. Jørgensen 2010. ”Street language” and ”Integrated”. Language use and enregisterment among late modern urban girls. *Copenhagen Studies in Bilingualism*. Vol. 55. University of Copenhagen, 81–113.

Maegaard, Marie 2007. *Udtalevariation og -forandring i københavnsk – en etnografisk undersøgelse av sprogbrug, sociale kategorier og social praksis blant unge på en københavnsk folkeskole.* Ph.d.-avhandling. Københavns Universitet.

Maegaard, Marie 2010. Lingustic Practice and Stereotypes among Copenhagen Adolescents. I P. Quist & B. A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Lingustic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, 189–206.

Møller, Janus S. & Jens N. Jørgensen 2008. Poly-lingual Language in Peer Group Interaction. NORAND. *Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning* 2, 39–56.

Møller, Janus S. 2009. Stereotyping categorisations of speech styles among

lingustic minority Danes in Køge. I M. Maegaard (et al.). *Language attitudes, standardizations, and language change*. Oslo: Novus, 231–254.
Mæhlum, Brit 2007. *Konfrontasjoner. Når språk møtes.* Oslo: Novus.
Mæhlum, Brit 2011. Det "ureine" språket. Forsøk på en kultursemiotisk og vitenskapsteoretisk analyse. *Maal og Minne* 2011, nr. 1, 1–31.
Mæhlum, Brit & Unn Røyneland 2011. Lasternens hule eller Civilisationens Arnested? Byens posisjon i norsk talemålsforskning. I *Nordiskfaget – tradisjon og fornying. Maal og Minne 100 år.* Oslo: Novus, 69–96.
Niedzielski, Nancy A. & Dennis Preston 2000. *Folk Lingustics*. New York: Mouton de Gruyter.
Nilsson, Jenny 2009. Dialect change? *Nordic Journal of Linguistics* 32.2, 207–220.
Nortier, Jacomine 2001. 'Fawaka, what's up?' Language use among adolescents in monoethnicand ethnically mixed groups. I A. Hvenekilde & J. Nortier (red.). *Meetings at the Crossroads. Studies of multilingualism and multiculturalism in Oslo and Utrecht*. Oslo: Novus, 61–72.
NRK Forskningen 2009. *Holdningsundersøkelse om språk uke 20/09.*
Nynorskordboka. http://www.nob-ordbok.uio.no
Opsahl, Toril 2009. *"Egentlig alle kan bidra!" En samling sosiolingvistiske studier av strukturelle trekk ved norsk i multietniske ungdomsmiljøer i Oslo*. Ph.d.-avhandling. Universitetet i Oslo.
Opsahl, Toril & Unn Røyneland 2009. Oslo-ungdom – født på solsiden eller i skyggen av standardtalemålet? *Norsk lingvistisk tidsskrift* 27, 1, 95–120.
Opsahl, Toril, Unn Røyneland & Bente A. Svendsen 2008. Syns du jallanorsk er lættis eller? – om taggen [lang=X] i No-Ta-Oslo-korpuset. I J.B. Johannesen & K. Hagen (red.). *Språk i Oslo. Ny forskning omkring talespråk*. Oslo: Novus, 29–41.
Opsahl, Toril & Ingvild Nistov 2010. On Some Structural Aspects of Norwegian Spoken Among Adolescents in Multilingual Settings in Oslo. I P. Quist & B. A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Lingustic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, 49–63.
Oslostatistikken 2013. http://www.utviklings-og kompetanseetaten.oslo.kommune.no/ (sitert 17.10.2013).
Otsuij Emi & Alastair Pennycook 2010. Metrolingualism: Fixity, fluidity and language in flux. *International Journal of Multilingualism* 7 (3), 240–54.
Pharao, Nicolai & Gert Foget Hansen 2005. Prosodiske træk i et- og tosprogede unges københavnsk. *Danske Talesprog.* København: Reitzels Forlag, 1–50.

Pike, Kenneth 1954. Emic and etic standpoints for the description of behavior. *Language*. Part I. Summer Institute of Linguistics: Glendale, California, 8–28.

Preston, Dennis 1998. *Perceptual Dialectology. Non-linguists' Views og Areal Lingusitics*. Dordrecht: Foris.

Preston, Dennis 2002. What is Folk Lingustics? I G. Akselberg (red.). *Målbrytning*. Nr. 6. Universitetet i Bergen, 13–24.

Quist, Pia 2000. Ny københavnsk 'multietnolekt'. Om sprogbrug blandt unge i sprogligt og kulturelt heterogene miljøer. *Dansk talesprog.* Bind 1. Institut for Dansk Dialektforskning. København: Reitzels Forlag, 143–212.

Quist, Pia 2005. *Stilistiske Praksisser i Storbyens Heterogene Skole. En Etnografisk og sociolingvistisk undersøgelse af sproglig variation*. Ph.d.-afhandling. Københavns Universitet.

Quist, Pia 2008. Sociolingustic approaches to multiethnolect. Language variety and stylistic practice. *International Journal of Bilingualism* 12, 1–2, 43–61.

Quist, Pia 2010. The Sociolinguistic Study of Youth and Multilingual Practices in Denmark: An overview. I P. Quist & B. A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Lingustic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, 6–11.

Quist, Pia & Bente A. Svendsen (red.) 2010. *Multilingual Urban Scandinavia. New Lingustic Practices*. Bristol: Multilingual Matters.

Rampton, Ben 2011. From 'Multi-ethnic adolescents heteroglossia' to 'Contemporary urban vernaculars'. *Language & Communication* 31, 276–294.

Silverstein, Michael 1985. Language and the culture of gender : At the intersection of structure, usage and ideology. I E. Mertz & R. J. Parmenter (red.) *Semiotic Mediation. Sociocultural and Psychological Perspectives*. Orlando: Academic Press, 193–247.

Stjernholm, Karine 2013. *Stedet velger ikke lenger deg, du velger et sted. Tre artikler om språk i Oslo*. Ph.d.-avhandling. Universitetet i Oslo.

Stjernholm, Karine & Ingunn I. Ims 2013. Om bruk av Oslo-testen for å undersøke oslomålet. I K. Stjernholm. *Stedet velger ikke lenger deg, du velger et sted*. Del IV, 162–191.

Svendsen, Bente A. 2004. *Så lenge vi forstår hverandre: Språkvalg, flerspråklige ferdigheter og språklig sosialisering hos norsk-filippinske barn i Oslo*. Doktoravhandling. Universitetet i Oslo.

Svendsen, Bente A. 2010. Linguistic Practices in Multilingual Urban Contexts in Norway: An overview. I P. Quist & B. A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Lingustic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, 12–16.

Svendsen, Bente A. 2014. Kebabnorskdebatten. En språkideologisk kamp om sosial identitet og verdier. *Tidsskrift for ungdomsforskning* nr. 1.

Svendsen, Bente A. & Unn Røyneland 2008. "Multiethnolectal facts and functions in Oslo, Norway." L. Cornips & J. Nortier (red.). *International Journal of Bilingualism* 12, 1–2*,* 63–83.

Svendsen, Bente A. & Pia Quist 2010. Introduction. I P. Quist & B. A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Lingustic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, xiii–xxiii.

Tajfel, Henri 1959. Quantitative judgment in social perception. *British Journal of Psychology* 50, 16–29.

Utviklingsprosesser i urbane språkmiljø (UPUS). http://www.hf.uio.no/iln/forskning/prosjekter/upus/index.html

Wiese, Heike 2006, 'Ich mach dich Messer' – Grammatische Produduktivität in Kiez-Sprache ('Kanak Sprak'). I *Linguistische Berichte* 207, 245–273.

Woolard, Kathryn A. 1994 Language Ideology: Issues and Approaches. I *International Pragmatics Association* 2:3, 235–249.

Ziehe, Thomas 2004. *Øer av intensitet i et hav av rutine*. *Nye tekster om ungdom, skole og kultur*. København: Politisk Revy.

Aalen, Odd 1998. Innføring i statistikk med medisinske eksempler. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Aarsæther, Finn 2010. The Use og Multiethnic Youth Language in Oslo. I P. Quist & B. A. Svendsen (red.). *Multilingual Urban Scandinavia. New Lingustic Practices*. Bristol: Multilingual Matters, 111–126.

Abstract

This article presents an analysis of the existing stereotypical representations and categorizations of language practices in multi-ethnic Oslo. The material consists of responses produced by a large-scale online survey, "The Oslo Survey". The Oslo Survey ran at Aftenposten.no – the online version of one of Norway's major newspapers' – for a few weeks in 2010. During this period, the survey got 100.002 responses from respondents all over Norway.

My analyses of this vast material show that respondents recognize certain structural and lexical features in samples of individual language that are presented to them, and they link these features to perceptions of some distinctive ways of speaking Norwegian. The features in question have in previous research been linked to multilingual youth in Oslo's eastern districts. My analysis confirms that several colloquial terms relating to such speech styles have been established. The most frequent term for such usage is "kebabnorsk" 'Kebab Norwegian', but a variety of other terms are also in use, such as "innvandrernorsk" 'Immigrant Norwegian' and "pakkisnorsk" 'Paki Norwegian'. Highly pejorative characteristics are also found, two of which are "apespråk" 'monkey talk' and an Anglicism, "retarded". My analysis shows that the respondents' place of residence and their gender influence the designations they use. Typically, men are using more negative designations for characterizing such speech styles than women, and the term "Kebab Norwegian" is used more in Oslo East than in Oslo West. An explanation for this last finding can be that the term "Kebab Norwegian" has gone through a process of discursive neutralization in meeting with the unambiguously derogatory terms such as those mentioned above.

Keywords: *enregisterment processes, folk linguistic, multilingualism, youth language, language ideology*